

ПЕТ СОЗЕРЦАЊА О МЕЛХИСЕДЕКУ¹

Свети Максим Исповедник

А Мелхиседек цар Салимски изнесе хлеб и вино; а он беше свештеник Бога вишињегга. И благослови га говорећи: благословен да је Аврам Богу вишињему, чије је небо и земља! И благословен да је Бог вишињи, који предаде непријатеље твоје у руке твоје! И даде му Аврам десетак од свега.

Пост 14, 18–20

Јер тај Мелхиседек, цар Салимски, свештеник Бога вишињегга, који сретне Авраама кад се враћаше после пораза царева, и благослови га; коме Авраам даде и десетак од свега, он је по значењу свога имена прво цар правде, а потом је и цар Салимски, тј. цар мира. Без оца, без матере и родослова, нити му дани имају почетка нити му живот има свршетка, а као сличан Сину Божијему остаје свештеник без престанка. Но погледајте колико је велик овај, коме је и сам патријарх Авраам дао десетак од пробраногга плена...

Јев 7, 1–4

Онај што познаде и искуси, пречудесни и велики Мелхиседек, о коме божанствена реч у Писму казује велике и пречудесне ствари: како је изнад времена и природе, те како достојан би да буде уподобљен Сину Божијем; најпре ће бити да је овај таква својства стекао по благодати, како и приличи, пошто се верује да по суштини тако постоји једино сам Давалац благодати. Јер то, чини ми се, што се за њега каже да је без оца, мајке и родослова не обзнањује ништа друго до ли да му је од најузвишеније благодати по врлини припало савршено одсуство

ΚΔ (24). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ
Θεωρία εἰς τὸν Μελχισεδέκ.

“Ὅπερ, οἶμαι, γνούς καί παθών ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος καί μέγας Μελχισεδέκ, περί ὃν τά μεγάλα καί θαυμαστά παρά τῆ Γραφῆ ὁ θεῖος διεξέρχεται λόγος, χρόνου καί φύσεως ὑπεράνω γενέσθαι, καί ὁμοιωθῆναι τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ κατηξιῶθη, τοιοῦτος ἔξει δηλαδή κατά τήν χάριν ὡς ἐφικτόν γενόμενος, οἷος αὐτός ὁ δοτήρ τῆς χάριτος κατά τήν οὐσίαν ὑπάρχων πιστεύεται. (≡14Δ_168⇒) Τό γάρ Ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀγενεαλόγητος περί αὐτοῦ λεγόμενον, οὐκ ἄλλο μὴνύει

¹ Изворник: *Ambiguorum Liber*, PG 91, 1137–1145. Превод и коментари: презвитер Вукашин Милићевић.

природних обележја; то што, на име, нема почетка данима његовим нити свршетка животу, онога чиме се иначе одређује свако време и век и познање истих, сведочи о созерцању које надилази постојање сваке вештаствене и невештаствене суштине; то што уподобљени Сину Божијем остаје свештеник заувек, чини ми се да показује како по непроменљивом својству најбогоподобније врлине и божанствене устремљености ка Богу умствено око може бити сачувано непомућеним. Јер врлини је природно да савлађује природу, а истинском созерцању време и век, а све како би обоје остали непокорени другоме доли Богу и непотчињени, будући да за родитеља једино Бога знају, те да, како се не поведе ни за чим што има почетка и краја, буду и неописиви, пошто сами изображавају Бога, установитеља свакога почетка и краја, онога који сваку мисао мислећих по неизрецивом иступљењу к себи привлачи.

Познање и врлина показују божанствено подобје; њима се у достојних непомућеном чува љубав према јединоме Богу, љубав по којој се дарује достојанство усиновљења које, богодолично дајући се, непрестано усељава и уводи у Бога откривајући само божанствено подобје примаоца. Стога, сматрам да неће бити како га је божанствена реч показала праведним по времену и природи,² када су исти живљењем и разумом превазиђени и потпуно свладани; на име, и велики Мелхиседек је због њих природно скончао, већ да носи име од чега и по чему је себе гномички пресаздао, по врлини, велим,

ὑπονοῶ ἢ τὴν ἐγγενομένην αὐτῷ ἐκ τῆς κατ' ἀρετὴν ἀκροτάτης χάριτος τελείαν τῶν φυσικῶν γνωρισμάτων ἀπόθεισιν· τό δέ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν, τὴν χρόνου παντός καί αἰῶνος ιδιότητα περιγράφουσα γινῶσιν, (=1140=) καί πάσης ὑλικῆς καί αὐλοῦ οὐσίας τὴν ὑπαρξιν ὑπερβαίνουσιν θεωρίαν μαρτυρεῖ· τό δέ Ἀφωμοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τό διηνηκῆς ἱερέυς, τάχα μέχρι τέλους καθ' ἕξιν ἀτρεπτον τῆς θεοειδεστάτης ἀρετῆς καί τῆς θείας καί πρὸς τόν Θεόν ἐνατενίσεως τό νοερόν ὄμμα ἀνεπίμυστον δυνηθῆναι φυλάξαι παραδηλοῖ. Τῇ φύσει γάρ ἡ ἀρετή μάχεσθαι πέφυκε, καί χρόνῳ καί αἰῶνι ἡ ἀληθῆς θεωρία, ἵνα ἡ μὲν ἀδουλώτως μένοι τοῖς ἄλλοις ὅσα μετά Θεόν εἶναι πιστεύεται, καί ἀκράτητος, ὡς Θεόν μόνον εἰδυῖα γεννήτορα, ἡ δέ ἀπερίγραφος, οὐδενί τῶν ἀρχῆν ἢ τέλος ἔχόντων ἐναπομένουσα, ὡς Θεόν δι' ἑαυτῆς εἰκονίζουσα, τόν πάσης ἀρχῆς καί τέλους ὀριστικόν, καί πᾶσαν νόησιν τῶν νοούντων κατ' ἕκστασιν ἀρῆτον πρὸς ἑαυτόν ἔλκοντα.

Ἐξ ὧν ἡ θεῖα ὁμοίωσις δείκνυται, γνώσεως τέ φημι καί ἀρετῆς, καί δι' ὧν ἡ εἰς μόνον τόν Θεόν ἀκλόνητος ἀγάπη τοῖς ἀξίοις φυλάττεται, καθ' ἣν τό τῆς υἰοθεσίας ἀξίωμα θεοπρεπῶς διδόμενον διηνεκῶς ἐντυγχάνειν Θεῷ καί παρεστάναι χαρίζεται, πρὸς δυσώπησιν αὐτῆν τοῦ ἐντυγχάνοντος τὴν θεῖαν ὁμοίωσιν παρεχόμενον. Ὅθεν εἰκότως ὑπολαμβάνω μή διά χρόνου καί φύσεως, ὑφ' ἧ φυσικῶς ἐτέλει ὁ μέγας Μελχισεδέκ, βίῳ καί λόγῳ ὑπερβαθέντων ἤδη καί παντελῶς καταλειμμένων προσαγορευθῆναι δεῖν, Ὁ θεῖος αὐτόν ἐδικαίωσε λόγος, ἀλλ' ἐξ ὧν καί δι' ὧν ἑαυτόν μετεποίησε γνωμικῶς, ἀρετῆς· λέγω καί γνώσεως, ὀνομασθῆναι. Ἐφ' ὧν

² Ендру Лаут (Andrew Louth, *Maximus the Confessor*, London and New York, 1999, 207) претпоставља да је ово алузија на Пс 50, 6. Чини се вероватнијим да се ове речи односе на Јев 7, 2, тј. на тумачење имена Мелхиседек – *цар правде*.

и познању. Јер није право да они чија одлучност³ по врлинама јуначки свлада противоборни закон природе, а својство времена и века превазилази чистим и познањским покретом ума, буду означени својством онога што је превазиђено, већ пре величанственошћу примљенога, од кога и у коме једино и постоје и коначно се препознају. Наиме, и ми сами тела видљивих бића природно поимамо и називамо по бојама; тако и светлошћу зовемо осветљени ваздух, а ватром њоме захваћену твар, или пак белим избелјено тело и све томе слично.

Ако је божанствени Мелхиседек тако по одлуци⁴, добрим избором намењеног нам достојанства, претпоставио врлину природи и свему ономе што је по њој, а по познању превазишао свако време и век, оставивши по созерцању за собом све ниже од Бога и не оставши ни при једноме од бића која подразумевају ма какву границу, већ је отворио свој ум за божанствене, беспочетне и бесмртне⁵ зраке Бога Оца⁶, те је рођен од Бога кроз Логоса по благодати у Духу, тако да носи у себи читаво и истинско подобије Бога који га роди (пошто свако рођење чини да је пород исти са оним који га је родио; вели, наиме, да је рођено од тела тело, а рођено од Духа дух [Јн 3, 6]); стога не би назван по природним и привременим својствима у која спадају отац, мајка и родослов, почетак и крај дана, што се све по трулежности разрешава, већ по божанственим

γάρ ἡ γνώμη γενναίως (≡₁₄Δ_170⇒) διὰ τῶν ἀρετῶν τὸν δυσμαχώτατον τῆς φύσεως κατηγονίσαστο νόμον, καὶ τὴν χρόνου καὶ αἰῶνος ιδιότητα διὰ γνώσεως ἀχράντως ἢ τοῦ νοῦ ὑπερίπταται κίνησις, τούτοις οὐκ ἔστιν ἐπιφημίσαι δίκαιον τῶν ἀπολειφθέντων ὡς γνώρισμα τὴν ιδιότητα, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῶν προσληφθέντων μεγαλοπρέπειαν, ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς μόνον εἰσὶ λοιπὸν καὶ ἐπιγινώσκονται. Ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς φυσικῶς τοῖς ὁρατοῖς ἐπιβάλλοντες ἐκ τῶν χρωμάτων τὰ σώματα καὶ γνωρίζομεν καὶ ὀνομάζομεν, οἷον ὡς φῶς τὸν πεφωτισμένον ἀέρα, καὶ πῦρ τὴν οἴανου πυρὸς ἐξημμένην ὕλην, καὶ λευκὸν τό λευκασμένον σῶμα, καὶ ὅσα ἄλλα τοιοῦτότροπα.

Εἰ τοίνυν γνωμικῶς τὴν ἀρετὴν τῆς φύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀπάντων προετίμησε, διὰ τὴν καλὴν τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἀξιώματος αἴρεσιν, καὶ πάντα χρόνον καὶ αἰῶνα κατὰ τὴν γνώσιν ὑπερηκόντισε, πάντα ὅσα μετὰ Θεόν κατόπιν ἑαυτοῦ γνωστικῶς κατὰ τὴν θεωρίαν ποιησάμενος, οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐμμένειν ὥς ἐπιθεωρεῖται τό οἴανου πέρας ὁ θεῖος Μελχισεδέκ, πρὸς δέ τὰς θείας καὶ ἀνάρχους καὶ ἀθανάτους [ουσίας] τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Λόγου κατὰ χάριν ἐν Πνεύματι γεγέννηται, καὶ σῶαν καὶ ἀληθῆ ἐν ἑαυτῷ φέρει τοῦ γεννήσαντος Θεοῦ τὴν ὁμοίωσιν (ἐπεὶ καὶ πᾶσα γέννησις ταύτόν τῳ γεννῶντι πέφυκεν ἀποτελεῖν τό γεννώμενον· Τό γάρ γεγεννημένον, φησὶν, ἐκ τῆς σαρκός, σὰρξ ἔστι, τό δέ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμα ἔστιν), εἰκότως (≡₁₁₄₁⇒) οὐκ ἐκ τῶν φυσικῶν καὶ χρονικῶν ιδιωμάτων, οἷς πατὴρ τε καὶ μήτηρ καὶ

³ γνώμη.

⁴ Γνωμички, γνωμικῶς.

⁵ У Мињовом тексту стоји ἀθανάτους οὐσίας τοῦ Θεοῦ – *суштине* је додаток приређивача.

⁶ У Мињовом тексту стоји: .....καὶ ἀθανάτους [ουσίας] τοῦ Θεοῦ διὰ..... Текст допуњује Шервуд (Polycarp Sherwood O. S. B., *The Earlier Ambigua*, Orbis Catholicus, Herder, Romae, 1955, 41) на основу рукописа. Лаут (стр. 117) уноси у превод Шервудове исправке.

и блаженим обележјима којима му се обличје пресаздало, а којих се не дотиче ни време, ни природа, ни разум, ни ум, нити пак шта друго што би по опису могло припадати бићима. Зато је велики Мелхиседек и био описан као без оца, мајке и родослова, као без почетка дана и краја животу, што о њему истинита реч богоносних објављује, не, наиме, по створеној природи и то ни из чега, по којој му је биће ограничено почетком и крајем, већ по божанственој и нествореној благодати, вечно суштој од вечно суштог Бога на начин који превазилази сваку природу и свако време, а по којој се самој сав у свему гномички рођени препознаје.

Његов јединствен начин постојања Писмо потврђује, будући да је први по врлини постао изнад твари и обличја – а што се може показати тиме што је без оца, мајке и родослова, те будући да је по познању превазишао све условљено временом и веком, све оно што по непоречном рођењу у времену има некакав почетак бића, опет није случајно да, пошто је по разумевању ступио божанским путем, нема почетка данима нити краја животу, и као у изабраног, скривено и тајанствено, једном речју непознатљиво, након потпуног умственог отклањања сваког бића у њега улази Бог, тако да цео целим бива саздан и пресаздан, па је могуће да се уподобљени Сину Божијем показује свештеником до века. Јер, сваки од светих, ма које да је добро изабрао, по истоми се обзнањује и као образ даваоца добра, тј. Бога. У складу са реченим, и овај велики Мелхиседек се по оствареној у њему божанственој врлини удостојио да буде икона Христа Бога и његових неизрецивих тајни, онога, наиме, ка коме као првообразу и узроку пројаве добра у

γενεαλογία, ἀρχή τε καί τέλος ἡμερῶν περιέχεται, ἄπερ φθάσας ἑαυτοῦ παντελῶς ἐπελύσατο, ἀλλ' ἐκ τῶν θείων καί μακαρίων γνωρισμάτων, οἷς τό εἶδος ἑαυτῶ μετεποίησεν, ὠνομάσθη, ὧν οὐκ ἐφικνεῖται οὐ χρόνος, οὐ φύσις, οὐ λόγος, οὐ νοῦς, οὐδ' ἄλλο τι κατὰ περιγραφὴν φάναι τῶν ὄντων οὐδέν. Ἀπάτωρ οὖν καί ἀμήτωρ καί ἀνευαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ζωῆς ἔχων, ἀναγέγραπται ὁ μέγας Μελχισεδέκ, ὡς ὁ ἀληθὴς τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν (≡14Δ_172≡> τὰ περί αὐτοῦ διεσάφησε λόγος, οὐ διὰ τὴν φύσιν τὴν κτιστὴν καί ἐξ οὐκ ὄντων, καθ' ἣν τοῦ εἶναι ἦρξατό τε καί ἔληξεν, ἀλλὰ διὰ τὴν χάριν τὴν θείαν καί ἄκτιστον, καί ἀεί οὔσαν ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν καί πάντα χρόνον, ἐκ τοῦ ἀεί ὄντος Θεοῦ, καθ' ἣν δι' ὅλου μόνην ὅλος γνωμικῶς γεννηθεὶς ἐπιγινώσκεται.

Μόνος δέ τοῦτο ὧν τῇ Γραφῇ τετήρηται, ὡς πρῶτος ἴσως ὑπὲρ τὴν ὕλην καί τό εἶδος κατὰ τὴν ἀρετὴν γενόμενος, ἄπερ διὰ τοῦ ἀπάτωρ καί ἀμήτωρ καί ἀνευαλόγητος δηλοῦσθαι δύναται, καί ὡς πάντα τὰ ὑπὸ χρόνον καί αἰῶνα κατὰ τὴν γνώσιν παρελθόν, ὧν τό εἶναι χρονικῶς τῆς γενέσεως ἦρξατο τό ποτέ εἶναι οὐκ ἠρνημένης, οὐδ' ὅτιοῦν τῶ κατὰ διάνοιαν θείῳ δρόμῳ ἐνσκάσας ὅπερ σημαίνει τυχόν τό μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε τέλος ζωῆς ἔχειν· καί ὡς ἐξηρημένως, κρυφίως τε καί σεσηγημένως, καί συνελόντα εἰπεῖν, ἀγνώστως, μετὰ πᾶσαν τῶν ὄντων πάντων ἀφαίρεσιν κατὰ νοῦν εἰς αὐτόν εισδύς τόν Θεόν, καί ὅλος ὅλω ποιωθείς τε καί μεταποιωθείς, ὅπερ τό, Ἀφωμοιωμένος δέ τῶ Υἱῶ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τό διηνεκές ὑπεμφαίνειν δύναται. Πᾶς γάρ τις τῶν ἀγίων, οὔτινος κατ' ἐξάιρετον ἀπήρξατο καλοῦ, κατ' αὐτό καί τύπος εἶναι τοῦ δοτήρος Θεοῦ ἀνηγόρευται. Καθ' ὃ σημαίνόμενον καί οὗτος ὁ μέγας Μελχισεδέκ διὰ τὴν ἐμποιηθεῖσαν αὐτῶ θείαν ἀρετὴν εἰκῶν εἶναι κατηξίεται Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καί τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ μυστηρίων, εἰς ὃν πάντες μέν οἱ ἅγιοι συνάγονται ὡς

свакоме од њих стреме сви свети, а понај-пре Мелхиседек, као онај који више од мноштва других у себи носи лик Христов.

***

Једино је Господ наш и Бог Исус Христос природом и истински без оца, мајке и родослова, те нити има почетка данима нити краја животу. Без мајке је по невештаствености, бестелесности и потпуној непознатљивости небеског предвечног рођења од Оца; без оца је по земаљском и временском рођењу од мајке у телу коме није претходило зачеће путем семена; без родослова је будући да су оба његова начина рођења у потпуности свима недоступни и несхватљиви. Почетка и краја данима својим нема као беспочетни, бескрајни и у потпуности необухватљиви, што значи као природом Бог; а свештеник довека остаје као онај који никаквом злом или природном смрћу не престаје да постоји, пошто је Бог и давалац свакога живота по природи и по врлини. Иако се ове речи односе на великог Мелхиседека, и не помишљај како ово нема никакве везе са благодаћу. Свима је, наиме, једнако Бог природно уделио силу за спасење, да сваки који хоће божанствену благодат може бити пресаздан; и захтевши, доступно му је да постане Мелхиседек, као и Авраам и Мојсеј, те да све свете оприсутњује у себи, не променом имена или места, већ подражавањем њиховог начина живљења и владања.

***

Свако ко се стара да умртви све што је земаљско, да из свега мишљења истреби све телесно, те да отресе од себе

ἀρχέτυπον καὶ τῆς ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν τοῦ καλοῦ ἐμφάσεως αἴτιον, μάλιστα δὲ οὗτος, ὡς τῶν ἄλλων ἀπάντων πλείους ἐν ἑαυτῷ φέρων τοῦ Χριστοῦ τὰς ὑποτυπώσεις.

ΚΕ (25). ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

Ἐξηγήσεις εἰς τὸν Κύριον, περὶ τῶν λεγομένων εἰς τὸν Μελχισεδέκ.

Μονώτατος γάρ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς (≡_{14Δ}₁₇₄⇒ φύσει καὶ ἀληθείᾳ ἀπάτωρ ἐστὶ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλόγητος, καὶ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· ἀμήτωρ μὲν διὰ τὸ αὐλον καὶ ἀσώματον καὶ παντελῶς ἀγνωστον τῆς ἀνω ἐκ τοῦ Πατρὸς προαιωνίου γεννήσεως· ἀπάτωρ δὲ κατὰ τὴν κάτω καὶ χρονικὴν ἐκ τῆς μητρὸς καὶ ἐνσώματον γέννησιν, ἧς κατὰ τὴν σύλληψιν τὸ διὰ σπορᾶς εἶδος οὐ κατεστήσατο· ἀγενεαλόγητος δὲ ὡς (=1144=) ἀμφοῖν αὐτοῦ τῶν γεννήσεων τὸν τρόπον ἔχων καθόλου τοῖς πᾶσιν ἄβατον καὶ ἀκατάληπτον. Τὸ δὲ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ὡς ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος καὶ παντελῶς ἄπειρος, οἷα φύσει Θεός· μένει δὲ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, ὡς μηδενὶ θανάτῳ κακίας ἢ φύσεως τοῦ εἶναι παύομενος, ὅτι Θεὸς καὶ πάσης τῆς κατὰ φύσιν καὶ ἀρετὴν ζωῆς χορηγός. Μὴ νόμιζε δὲ ταύτης τινὰ ἀμοιρεῖν τῆς χάριτος, ἐπεὶδὴ περὶ μόνου τοῦ μεγάλου Μελχισεδέκ ὁ λόγος αὐτὴν διωρίσατο. Πᾶσι γάρ ἴσως ὁ Θεὸς τὴν πρὸς σωτηρίαν φυσικῶς ἐνέθηκε δύναμιν, ἵνα ἕκαστος βουλόμενος τῆς θείας μεταποιεῖσθαι χάριτος δύνηται· καὶ θέλων Μελχισεδέκ γενέσθαι, καὶ Ἀβραάμ, καὶ Μωϋσῆς, καὶ ἀπλῶς πάντας μεταφέρειν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἀγίους, μὴ κωλύηται, οὐκ ὀνόματα καὶ τόπους ἀμείβων, ἀλλὰ τρόπους καὶ πολιτείαν μιμούμενος.

ΚΣ (26). ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

у потпуности сваку везу са телом којом се дели љубав која једино Богу приличи; да ради божанствене благодати збаци све особине тела и света, па да са блаженим Павлом апостолом може говорити: Ко ће нас одвојити од љубави Христове?... [Рим 8, 36], овакав је, дакле, тиме постао, као и велики Мелхиседек, без оца, мајке и родослова, немајући, услед свезаности са Духом, начина да буде потчињен телу и природи.

***

Иако себе тиме уништава, онај који сопствену душу мене ради изгуби, наћи ће је [Лк 9, 24], а ово значи: који садашњи живот са жељама његовим ради бољега презире стекао је Логоса Божијег, јединога живог и дејствујућег, онога који по врлини и познању прожима све до раздеобе душе и духа [Јев 4, 12]. Овај, дакле, није лишен ничега што присуство Логоса подразумева, па је тако постао и беспочетан и бескрајан, не носећи у себи никакав временски и пролазни живот који има почетак и крај, потресан многим патњама, већ једино божанствени, никаквом смрћу ограничени живот вечнога Логоса који се у њега уселио⁷.

Θεωρία ἄλλη εἰς τὸν Μελχισεδέκ.

Πᾶς τοιγαροῦν τὰ μέλη νεκρώσας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅλον ἑαυτοῦ τῆς σαρκὸς ἀποσβέσας τὸ φρόνημα, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν δι' ὅλου σχέσιν ἀποσεισάμενος, δι' ἧς ἡ τῷ Θεῷ μόνω χρεωστουμένη παρ' ἡμῶν ἀγάπη μερίζεται, καὶ ἀρνησάμενος πάντα (≡14Δ_176=> τὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου γνωρίσματα, τῆς θείας ἕνεκεν χάριτος, ὥστε καὶ λέγειν δύνασθαι μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; καὶ τὰ ἐξῆς, ὁ τοιοῦτος ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλόγητος κατὰ τὸν μέγα Μελχισεδέκ γέγονεν, οὐκ ἔχων ὅπως ὑπὸ σαρκὸς κρατηθῆ καὶ φύσεως, διὰ τὴν γεγεννημένην πρὸς τὸ Πνεῦμα συνάφειαν.

KZ (27). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΜΗΤΕ ΑΡΧΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΕΧΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΕΛΟΣ ΖΩΗΣ

Θεωρία εἰς τὸ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν ἔχειν, μήτε τέλος ζωῆς.

Εἰ δέ καὶ ἑαυτὸν πρὸς τούτοις ἠρνήσατο, τὴν ἰδίαν ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτὴν, τουτέστι τὴν παροῦσαν ζωὴν μετὰ τῶν αὐτῆς θελημάτων τῆς κρείττονος ἕνεκεν προϊέμενος ζῶντά τε ἐνεργοῦντα μονώτατον τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον κέκτηται, διϊκνούμενον κατ' ἀρετὴν καὶ γινῶσιν ἄκρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, καὶ μηδὲν τὸ παράπαν τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἄμοιρον

⁷ Ово место коментарише и св. Григорије Палама, утврђујући тако, насупрот Варлааму, учење о нествореним енергијама: *у синовљење које се остварује по вери и овај обожујући дар свети недвосмислено називају уипостасираним; овај пак (Варлаам) за богоподражавање, које сам држи за богоначалије и обожујући дар, тврди да није уипостазирао; стога је у питању нешто другачије од обожења које су остварили и које знају оци. А божанствени Максим не само да га назива уипостасираним, већ и непосталим, и не само нествореним, већ и неописивим и надвременским, па су тако и они који удеоничаре у њему по истоме усавршени да буду нестворени, беспочетни и неописиви, иако су по сопственој природи постали из небића...* (Grégoire Palamas, *Défense des saints hésychastes*, Introduction, texte critique, traduction et notes par Jean Meyendorff, Seconde édition, Louvain, 617).

***

Ко особеним даром и снажном устремљеношћу зна сачувати себе будним, делањем и созерцањем старајући се за добра која су изнад природе и времена, постао је и свештеник свагдашњи и вечни, који се умствено свагда наслађује божанственим речима, те гномички слободним подражавањем добру својствене непоколебљивости, не лишавајући се јудејски по греховној смрти онога што је по природи непроменљиво, остаје до века и приноси жртву хвале и исповедања, преславно словевћи Бога као саздатеља свега, и доброподобно благодарећи му на божанственом словесном жртвенику као праведном промислитељу и судији свега, са кога немају слободе да једу они који служе скинији. Јер не могу тако од тајанствених хлебова божанственог познања јести или имати удела у живој чаши мудрости они који се држе само слова, који жртве бесловесних страсти држе довољним за спасење, те који смрт Исусову објављују одустајањем од греха, а васкрсење његово, за које и због кога је до смрти дошло, не исповедају путем умствених созерцања, просвећених праведношћу добрих дела, те који у много већој мери теже усмрћењу телом, неголи што на ма који начин имају оживотворење духом, тако да за њих још увек важи скинија, будући да им кроз разум и познање није објављен

ἔχει, γέγονε καὶ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος, τὴν χρονικὴν μηκέτι φέρων ἐν ἑαυτῷ κινουμένην ζωὴν, τὴν ἀρχὴν καὶ τέλος ἔχουσαν, καὶ πολλοῖς δонуμένην παθήμασι, μόνην δὲ τὴν θείαν τοῦ ἐνοικήσαντος Λόγου καὶ αἰδίου καὶ μηδενὶ θανάτῳ περατουμένην.

ΚΗ (28). ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟ, «ΜΕΝΕΙ ΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ»

Θεωρία εἰς τό, “ Μένει ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. ”

Εἰ δὲ καὶ προσοχῇ πολλῇ τῷ ἰδίῳ ἐπαγρυπνεῖν οἶδε χάρισματι, διὰ πράξεως καὶ θεωρίας τῶν ὑπὲρ φύσιν καὶ χρόνον ἐπιμελούμενος ἀγαθῶν, γέγονε καὶ (=1145=) ἱερεὺς διηνεκῆς καὶ αἰώνιος, νοερῶς αἰεὶ τῆς θείας ἀπολαύων ὁμιλίας, καὶ διὰ τό μιμεῖσθαι τῇ περὶ τό καλόν κατὰ τὴν γνῶμην ἀτρεψία τό κατὰ φύσιν (≡14Δ_178=> ἄτρεπτον μὴ κωλυόμενος ἰουδαϊκῶς ἀμαρτίας θανάτῳ εἰς τό διηνεκές παραμένειν, καὶ θυσίαν προσφέρειν αἰνέσεως καὶ ἔξομολογήσεως, ἐνδόξως θεολογῶν ὡς δημιουργόν τῶν ἀπάντων, καὶ εὐγνωμόνως εὐχαριστῶν ὡς προνοητῇ καὶ κριτῇ τῶν ὄλων δικαίῳ, ἐν τῷ κατὰ διάνοιαν θείῳ θυσιαστηρίῳ, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἔξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. Οὐ γάρ οἶόν τε μυστικῶν θείας γνώσεως ἄρτων καὶ κρατῆρος ζωτικῆς σοφίας μεταλαχεῖν τοὺς μονοστοιχοῦντας τῷ γράμματι, καὶ ἀλόγων θυσίαις παθῶν πρὸς σωτηρίαν ἀρκομένους, καὶ τὸν μὲν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τῆς καθ’ ἀμαρτίαν ἀργίας καταγγέλοντας, τὴν δὲ ἀνάστασιν αὐτοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ δι’ ἣν ὁ θάνατος γέγονε, διὰ τῆς

Између осталих, овде преведени текстови св. Максима показују да на њима утемељено учење о нествореним енергијама има у основи христолошко значење. Наиме, иако св. Максим наводи примере старозаветних личности, више је него јасно да богопознање и богоопштење и у њиховом случају, упркос томе што су живели у времену пре оваплоћења, почива на чињеници и догађају Богочовека. Богочовек је средиште историје, па је као такав, иако на различите начине (како управо св. Максим учи), присутан у њеном почетку, читавом току и крају.

пут светих, а овај пут је Бог Логос који је рекао: Ја сам пут [Јн 14, 6], те како би од познања тела Логосовог путем подвига созерцањем достигли у познање Господа славе као јединородног од Оца, пуног благодати и истине.

κατά νοῦν θεωρίας, τῆς ἐν δικαιοσύνῃ ἔργων ἀγαθῶν πεφωτισμένης, οὐχ ὁμολογοῦντας, καί τό μέν θανατωθῆναι σαρκί εὖ μάλα προθύμως ὀλομένους, τό δέ ζωοποιηθῆναι καί πνεύματι οὐδ' ὀπωσοῦν ἀνασχομένους, ἔτι τῆς κατ' αὐτούς σκηνῆς ἐχούσης στάσιν διά τό μήπω πεφανερῶσθαι αὐτοῖς τήν διά λόγου καί γνώσεως τῶν ἁγίων ὁδόν, ἣτις ἐστίν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ εἰπών, Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καί ἀπό τοῦ σάρκα Λόγον εἰδέναι διά πρακτικῆς τόν Κύριον ἐπί τήν ὡς μονογενοῦς παρά Πατρός δόξαν, τήν πλήρη χάριτος καί ἀληθείας, διά θεωρίας ἐλθεῖν οὐκ ἐφιεμένους.